

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ

2009 - 2014

Комисия по правни въпроси

2013/0407(COD)

8.4.2014

СТАНОВИЩЕ

на комисията по правни въпроси

на вниманието на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи

относно предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство
(COM(2013)0821 – C7-0427/2013 – 2013/0407(COD))

Докладчик по становище: Александра Тайн

PA_Legam

КРАТКА ОБОСНОВКА

Целите на настоящата директива са укрепването на някои аспекти на правото на заподозрените или обвиняемите в наказателни производства в целия Европейски съюз — лицата да се ползват от презумпция за невиновност до доказване на вината им с окончателно съдебно решение — и укрепването на правото на лицата да присъстват на съдебния процес. Директивата се основава на член 82, параграф 2, буква б от Договора за функционирането на Европейския съюз и има за цел по-специално да гарантира определено минимално равнище на защита на принципа на презумпцията за невиновност във всички държави членки. В резултат на това съдилищата, които предават заподозрени по силата на европейска заповед за арест, ще се ползват от гаранция, че на обвиняемия ще бъде осигурен справедлив съдебен процес във всички държави членки. Като взема под внимание притесненията относно субсидиарността, повдигнати от Обединеното кралство, трябва да се подчертае, че тази цел не може да бъде постигната в достатъчна степен единствено от държавите членки и поради това се изисква действие на равнището на ЕС. Като гарантира минимално равнище на защита в целия ЕС, директивата ще укрепи съдебното сътрудничество чрез увеличаване на взаимното доверие между различните национални съдебни системи, включително по отношение на правата на заподозрените или обвиняемите, което е една от основните цели на Стокхолмската програма.

Разпоредбите относно принципа на презумпцията за невиновност, тежестта на доказване, правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие, правото да запазят мълчание, правото на лицата да присъстват на съдебния процес и правото на повторно разглеждане са част от основните елементи на предложението.

По принцип докладчикът приветства предложението за директива на Комисията. Въпреки това тя изразява съжаление, че минималните стандарти, които си поставя за цел да установи, са незадоволителни и в някои случаи – недопустими. Поради тази причина докладчикът предлага няколко изменения, които имат за цел да уточнят обхвата на директивата и да гарантират, че на заподозрените или обвиняемите лица в целия ЕС се гарантира общо и достатъчно високо равнище на защита, както на принципа на презумпция за невиновност, така и на свързаните с него процесуални гаранции.

Сред другите изменения, разпоредбите, отнасящи се до прехвърлянето на тежестта на доказване в ущърб на заподозрените или обвиняемите лица и допустимостта на доказателствата, събрани в нарушение на принципа на презумпцията за невиновност, се заличават и се установява принципът, че директивата не води до изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 от Договора за Европейския съюз, включително правата на лицата, срещу които е образувано наказателно производство. Докладчикът също така счита, че нито едно съдебно решение не може да бъде задочно постановено, ако в надлежно обосноваваните случаи заподозрените или обвиняемите лица са в състояние да представят основателна причина за невъзможността им да участват в съдебния процес.

ИЗМЕНЕНИЯ

Комисията по правни въпроси приканва водещата комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи да вземе предвид следните изменения:

Изменение 1

Проект на законодателна резолюция Позоваване 1 а (ново)

Проект на законодателна резолюция

Изменение

**- като взе предвид член 11 от
Всеобщата декларация за правата на
човека на ООН, приета през 1948 г.,**

Изменение 2

Проект на законодателна резолюция Позоваване 1 б (ново)

Проект на законодателна резолюция

Изменение

**- като взе предвид Хартата на
основните права на Европейския съюз
и по-конкретно член 48 от нея
относно презумпцията за
невинност и правото на защита,**

Изменение 3

Проект на законодателна резолюция Позоваване 1 в (ново)

Проект на законодателна резолюция

Изменение

**- като взе предвид Европейската
конвенция за защита на правата на
човека и основните свободи, известна
като Европейска конвенция за
правата на човека,**

Изменение 4

Предложение за директива Съображение 1

Текст, предложен от Комисията

(1) Целта на настоящата Директива е да се укрепи правото на справедлив съдебен процес в наказателното производство посредством установяване на минимални правила във връзка с някои аспекти на презумпцията за невинност и правото на лицата да присъстват на съдебния процес.

Изменение

(1) Целта на настоящата директива е да се укрепи правото на справедлив съдебен процес в наказателното производство посредством установяване на минимални правила във връзка с някои аспекти на презумпцията за невинност и правото на лицата да присъстват на съдебния процес, **както и да гарантира, че заподозрените и обвиняемите разполагат с достатъчно високо равнище на свързаните с този процес процесуални гаранции навсякъде в ЕС, без да се засягат по-високите стандарти на защита, които могат да се прилагат в дадена държава членка.**

Обосновка

Ако целта на настоящата директива е да установи минимални стандарти, всяко по-високо равнище на защита или на процесуални гаранции, прилагани в някои държави членки следва винаги да има предимство.

Изменение 5

Предложение за директива Съображение 2

Текст, предложен от Комисията

(2) Чрез въвеждането на минимални правила относно защитата на процесуалните права на заподозрените или обвиняемите настоящата Директива следва да засили доверието на държавите членки в системите за

Изменение

(2) Чрез въвеждането на минимални правила относно защитата на процесуалните права на заподозрените или обвиняемите настоящата Директива следва да засили доверието на държавите членки в системите за

наказателно правосъдие на останалите държави членки и по този начин може да спомогне да се улесни взаимното признаване на присъдите и съдебните решения по наказателни дела. **Такива общи минимални правила следва също да премахнат пречките пред свободното движение на гражданите на територията на държавите членки.**

наказателно правосъдие на останалите държави членки и по този начин може да спомогне да се улесни взаимното признаване на присъдите и съдебните решения по наказателни дела.

Обосновка

Макар че е възможно директивата да окаже непряко влияние върху свободното движение на хора, нито един елемент в предложението няма подобна цел.

Изменение 6

Предложение за директива Съображение 15

Текст, предложен от Комисията

Изменение

(15) В някои случаи обаче прехвърлянето на тежестта на доказване върху защитата не следва да е несъвместимо с презумпцията за невиновност, стига да са осигурени определени гаранции: следва да се гарантира, че за фактическите или законовите презумпции са установени разумни граници, които отчитат важността на спора, както и че тези презумпции са оборими, например чрез нови доказателства относно облекчаващи вината или форсмажорни обстоятелства.

заличава се

(Вж. изменението на член 5, параграф 2)

Обосновка

Прехвърлянето на тежестта на доказване в наказателни производства е неприемливо и заслужава обстоен размисъл.

Изменение 7

Предложение за директива Съображение 17

Текст, предложен от Комисията

Изменение

(17) Всяка принуда, използвана за заставяне на заподозрения или обвиняемия да предостави информация, следва да бъде ограничена. За да се определи дали упражнената принуда е нарушила посочените права, с оглед на всички обстоятелства по делото следва да се вземат под внимание следните елементи: естеството и степента на упражнената принуда за получаване на доказателствата, тежестта на публичния интерес относно разследването и налагането на наказание за разглежданото престъпление, наличието на релевантни гаранции по производството и начина, по който се използва всеки материал, събран чрез принуда. Независимо от това обаче, степента на принудата, упражнена спрямо заподозрените или обвиняемите с цел да бъдат заставени да предоставят информация, свързана с обвиненията срещу тях, не следва да унищожават самата същност на правото им да не се самоуличават и на правото да запазят мълчание, дори да са налице основания, свързани със сигурността и общественения ред.

заличава се

Обосновка

Идеята за използване на принуда за получаване на информация от заподозрян или обвиняем е просто неприемлива.

Изменение 8

Предложение за директива Съображение 18

Текст, предложен от Комисията

(18) Правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие не следва да се отнася за ползването в наказателното производство на материали, които могат да бъдат получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда, но които съществуват независимо от волята на заподозрения или обвиняемия, **като** материали, получени въз основа на заповед, материали, по отношение на които има законово задължение да бъдат задържани и предадени при поискване, проби от дъха, кръвта и урината, както и телесни тъкани с цел извършване на ДНК-тестове.

Изменение

(18) Правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие не следва да се отнася за ползването в наказателното производство на материали, които могат да бъдат получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда, но които съществуват независимо от волята на заподозрения или обвиняемия. **Това обаче не следва да се отнася до** материали, получени въз основа на заповед, материали, по отношение на които има законово задължение да бъдат задържани и предадени при поискване **и** проби от дъха, кръвта и урината, както и телесни тъкани с цел извършване на ДНК-тестове.

(Вж. изменението на член 6, параграф 2)

Обосновка

Поради съображения за правна сигурност, която е от основно значение в сферата на наказателното право, не-разширяването на принципа на презумпцията за невинност, така че да включва други потенциално самоуличаващи елементи трябва да бъде ограничено до строго определени случаи.

Изменение 9

Предложение за директива Съображение 22

Текст, предложен от Комисията

(22) Правото на обвиняемия да присъства на съдебния процес обаче не е абсолютно. При определени

Изменение

(22) Правото на обвиняемия да присъства на съдебния процес обаче не е абсолютно. При определени

обстоятелства обвиняемият може да се откаже от него изрично **или мълчаливо, но** по недвусмислен начин.

обстоятелства обвиняемият може да се откаже от него изрично **и** по недвусмислен начин.

Обосновка

Правото на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях е в основата на възможността за получаване на справедлива присъда и не може да се отнема мълчаливо.

Изменение 10

Предложение за директива Съображение 26

Текст, предложен от Комисията

(26) Принципът на ефективност на правото на Съюза изисква от държавите членки да въведат адекватни и ефективни средства за правна защита в случай на нарушаване на правата, предоставени на физическите лица от правото на Съюза. Ефективното правно средство за защита, достъпно в случай на нарушение на някой от принципите, закрепени в настоящата Директива, следва да **има, доколкото е възможно,** такова действие, което поставя заподозрените или обвиняемите в същото положение, в което биха се намирали, ако не е било извършено нарушение.

Изменение

(26) Принципът на ефективност на правото на Съюза изисква от държавите членки да въведат адекватни и ефективни средства за правна защита в случай на нарушаване на правата, предоставени на физическите лица от правото на Съюза. Ефективното правно средство за защита, достъпно в случай на нарушение на някой от принципите, закрепени в настоящата директива, следва да **включва както подходящ механизъм за обезщетение за вреди, така и** такова действие, което поставя заподозрените или обвиняемите в същото положение, в което биха се намирали, ако не е било извършено нарушение.

(Вж. изменението на член 10, параграф 2)

Обосновка

Средствата за защита при нарушаване на правата, предоставени от това предложение, трябва да бъдат ефективни и предназначени да осигурят цялостна правна защита на заподозрените или обвиняемите лица.

Изменение 11

Предложение за директива Съображение 29 а (ново)

Текст, предложен от Комисията

Изменение

(29а) Транспонирането на настоящата директива следва да допринесе за създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие в Съюза, чиято първостепенна ценност е спазването на основните права. Следователно, ако има сериозни основания да се счита, че настоящата директива може да доведе до изменение на задължението на публичните органи за спазване на основните права и правните принципи, залегнали в член 6 от ДЕС, включително правата на лицата, срещу които са образувани наказателни производства, то тези задължения следва да не бъдат засягани.

(Вж. измененията на член 12, параграф 2, заглавие и алинея 1 а ново)

Обосновка

Спазването на основните права е пределната гаранция за достатъчно високо ниво на защита на правата и процесуалните гаранции, предоставени на заподозрените и обвиняемите лица в ЕС. Основните права не бива да бъдат застрашавани от прилагането без разграничение на тази директива.

Изменение 12

Предложение за директива Член 2

Текст, предложен от Комисията

Изменение

Настоящата Директива се прилага по отношение на физическите лица, които са заподозрени или обвиняеми по

Настоящата директива се прилага по отношение на физическите лица, които са заподозрени или обвиняеми по

наказателно производство, до окончателното приключване на производството.

наказателно производство, **включително производства, образувани от Европейската прокуратура, независимо от тяхната националност или местопребиваване,** до окончателното приключване на производството.

Обосновка

Изменението има за цел за подчертае, че настоящата директива е от полза не само за гражданите на ЕС и да поясни обхвата на предложението с оглед на бъдещото създаване на Европейска прокуратура.

Изменение 13

Предложение за директива Член 3

Текст, предложен от Комисията

Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона.

Изменение

Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им **с окончателно решение в обратен смисъл, постановено в публичен процес, на който са разполагали с всички необходими за защитата им гаранции.**

Изменение 14

Предложение за директива Член 5 – параграф 1

Текст, предложен от Комисията

1. Държавите членки гарантират, че обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите. Това не засяга

Изменение

1. Държавите членки гарантират, че обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите. Това не засяга

евентуалните правомощия на съда, разглеждащ делото по същество, за служебно установяване на факти.

евентуалните правомощия на съда, разглеждащ делото по същество, за служебно установяване на факти **и правото на защитата да представя доказателства в съответствие с приложимите национални правила.**

Изменение 15

Предложение за директива Член 5 – параграф 2

Текст, предложен от Комисията

Изменение

2. Държавите членки гарантират, че за да обоснове изключение от принципа, всяка презумпция, с която тежестта на доказване се прехвърля върху заподозрения или обвиняемия, е достатъчно важна. Тя трябва също така да е оборима.

заличава се

За оборването на такава презумпция е достатъчно защитата да приведе достатъчно доказателства, които да породят основателно съмнение относно вината на заподозрения или обвиняемия.

(Виж изменението към съображение 15)

Обосновка

Прехвърлянето на тежестта на доказване в наказателни производства е неприемливо и заслужава обстоен размисъл.

Изменение 16

Предложение за директива Член 5 – параграф 3 а (нов)

Текст, предложен от Комисията

Изменение

3а. Всяко съмнение следва да е от полза за заподозрените или

*обвиняемите физически лица в
наказателното производство.*

Изменение 17

**Предложение за директива
Член 6 – параграф 1**

Текст, предложен от Комисията

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите разполагат във всички наказателни производства с право да не се самоуличават **и да не оказват съдействие.**

Изменение

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите разполагат във всички наказателни производства с право да не се самоуличават.

Изменение 18

**Предложение за директива
Член 6 – параграф 2**

Текст, предложен от Комисията

2. Правото по **параграф 1** не се отнася за ползването в наказателното производство на материали, **които могат да бъдат** получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда, **но които съществуват независимо от волята на заподозрения или обвиняемия.**

Изменение

2. Правото по **параграф 1** не се отнася за ползването в наказателното производство на **следните** материали, **в случай че същите са** получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда:

а) материали, получени въз основа на заповед;

б) материали, по отношение на които има законово задължение да бъдат задържани и предадени при поискване;

в) проби от дъха, кръвта и урината, както и телесни тъкани с цел извършване на ДНК-тестове.

(Виж изменението към съображение 18)

Обосновка

Поради съображения за правна сигурност, която е от основно значение в сферата на наказателното право, не-разширяването на принципа на презумпцията за невинност, така че да включва други потенциално самоуличаващи елементи трябва да бъде ограничено до строго определени случаи.

Изменение 19

Предложение за директива

Член 6 – параграф 3

Текст, предложен от Комисията

3. Упражняването на правото на лицата да не се самоуличават или на правото да не оказват съдействие не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти.

Изменение

3. Упражняването на правото на лицата да не се самоуличават или на правото да не оказват съдействие не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти. ***Настоящото не засяга възможността държавите членки, когато вземат решение относно конкретното наказание, което да бъде наложено, да вземат предвид дали заподозреният или обвиняемият оказва съдействие.***

Обосновка

За разлика от поведението, при което се отказва сътрудничество, добрата воля от страна на заподозрените или обвиняеми лица, които спонтанно сътрудничат на компетентните органи, винаги трябва да бъде отчитана.

Изменение 20

Предложение за директива

Член 6 – параграф 4

Текст, предложен от Комисията

4. Всички доказателства, събрани в

PE529.831v03-00

Изменение

4. Всички доказателства, събрани в

14/21

AD\1026184BG.doc

нарушение на настоящия член, са недопустими, **освен ако използването им не би накърнило като цяло справедливото провеждане на производството.**

нарушение на настоящия член, са недопустими.

Обосновка

Изключението, предвидено в предложението, може да противоречи на целта за укрепване на презумпцията за невинност и правата, свързани с нея.

Изменение 21

Предложение за директива Член 7 – параграф 3

Текст, предложен от Комисията

3. Упражняването на правото да се запази мълчание не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти.

Изменение

3. Упражняването на правото да се запази мълчание не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти. ***Настоящото не засяга възможността държавите членки, когато вземат решение относно конкретното наказание, което да бъде наложено, да вземат предвид дали заподозреният или обвиняемият оказва съдействие.***

Обосновка

За разлика от поведението, при което се отказва сътрудничество, добрата воля от страна на заподозрените или обвиняеми лица, които спонтанно сътрудничат на компетентните органи, винаги трябва да бъде отчитана.

Изменение 22

Предложение за директива Член 7 – параграф 4

Текст, предложен от Комисията

Изменение

4. Всички доказателства, събрани в нарушение на настоящия член, са недопустими, **освен ако използването им не би накърнило като цяло справедливото провеждане на производството.**

4. Всички доказателства, събрани в нарушение на настоящия член, са недопустими.

Обосновка

Изключението, предвидено в предложението, може да противоречи на целта за укрепване на презумпцията за невиновност и правата, свързани с нея.

Изменение 23

Предложение за директива Член 8 – заглавие

Текст, предложен от Комисията

Изменение

Право на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях

Право на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях **и на задочно постановени решения**

Обосновка

Тъй като член 8 от предложението се отнася и до задочно постановени решения, то заглавието му следва да бъде съответно изменено.

Изменение 24

Предложение за директива Член 8 – параграф 2 а (нов)

Текст, предложен от Комисията

Изменение

2а. Държавите членки гарантират, че нито едно съдебно решение не може да бъде задочно постановено, ако в надлежно обосноващите случаи заподозрените или обвиняемите са в състояние да представят

**основателна причина за
невъзможността им да участват в
съдебния процес.**

Обосновка

Предложението изглежда не обхваща случаите, в които, поради надлежно обосновани причини като тежко заболяване, смърт на член на семейството и т.н., заподозрените или обвиняеми лица не са в състояние да присъстват на процеса срещу тях и все пак рискуват да бъдат осъдени задочно.

Изменение 25

**Предложение за директива
Член 8 – параграф 3 а (нов)**

Текст, предложен от Комисията

Изменение

За. Ако условията, посочени в настоящия член са изпълнени, държавите членки могат да използват опростени процедури за наказателни производства, отнасящи се до леки престъпления.

Обосновка

Без да се засяга принципа на презумпцията за невинност, продължителността и сложността на наказателните производства трябва да е пропорционална на тежестта на престъплението.

Изменение 26

**Предложение за директива
Член 8 – параграф 3 б (нов)**

Текст, предложен от Комисията

Изменение

3б. Леко престъпление по смисъла на член 8, параграф 3, буква а) означава всяко нарушение по националното право, за което по правото на държавата членка, в която е извършено престъпното деяние се

*предвижда наказание, по-леко от
лишаване от свобода.*

Изменение 27

Предложение за директива Член 10 – параграф 2

Текст, предложен от Комисията

2. Правните средства за защита водят, **доколкото е възможно**, до поставяне на заподозрения или обвиняемия в същото положение, в което би се намирал, ако нарушението не беше извършено, с цел запазване на правото на справедлив съдебен процес и правото на защита.

Изменение

2. Правните средства за защита **се състоят от подходящ механизъм за обезщетение за вреди и** водят до поставяне на заподозрения или обвиняемия в същото положение, в което би се намирал, ако нарушението не беше извършено, с цел запазване на правото на справедлив съдебен процес и правото на защита.

(Виж изменението към съображение 26)

Обосновка

Средствата за защита при нарушаване на правата, предоставени от това предложение, трябва да бъдат ефективни и предназначени да осигурят цялостна правна защита на заподозрените или обвиняемите лица.

Изменение 28

Предложение за директива Член 10 – параграф 2 а (нов)

Текст, предложен от Комисията

Изменение

2а. Всяко ненужно използване на сила при ограничаването на свободата на обвиняемия, се наказва строго.

Обосновка

Като се има предвид, че обвиняемите физически лица се считат за

невинни, задържането им и, в по-общ план – всяка мярка, целяща ограничаване на свободата им, следва да се взема след внимателна преценка.

Изменение 29

Предложение за директива Член 12 – заглавие

Текст, предложен от Комисията

Изменение

**Клауза за запазване на нивото на
закрила**

Равнище на защита

(Вж. измененията на съображение 29 а и член 12, алинея 1а ново)

Обосновка

Тъй като заглавието на този член може да звучи неясно и далечно от съдържанието на разпоредбата, изменението е повлияно от заглавието на член 53 от Хартата на основните права на Европейския съюз, в който се въвежда сходен принцип.

Изменение 30

Предложение за директива Член 12 – алинея 1 а (нова)

Текст, предложен от Комисията

Изменение

Настоящата директива не изменя задължението за спазване на основните права и правни принципи, залегнали в член 6 от ДЕС, включително правото на защита на лицата, срещу които са образувани наказателни производства, нито засяга задълженията, възложени на публичните органи в това отношение.

Обосновка

Спазването на основните права е пределната гаранция за достатъчно високо ниво на защита на правата и процесуалните гаранции, предоставени на заподозрените и обвиняемите лица в ЕС. Основните права не бива да бъдат застрашавани от прилагането без разграничение на тази директива.

ПРОЦЕДУРА

Заглавие	Укрепване на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство	
Позовавания	СОМ(2013)0821 – С7-0427/2013 – 2013/0407(COD)	
Водеща комисия Дата на обявяване в заседание	LIBE 13.1.2014	
Становище, изказано от Дата на обявяване в заседание	JURI 13.1.2014	
Докладчик по становище: Дата на назначаване	Alexandra Thein 20.1.2014	
Разглеждане в комисия	11.2.2014	20.3.2014
Дата на приемане	7.4.2014	
	+: -: 0:	13 0 0
Членове, присъствали на окончателното гласуване	Luigi Berlinguer, Christian Engström, Marielle Gallo, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Annette Koewius, Antonio Masip Hidalgo, Alajos Mészáros, Bernhard Rapkay, Evelyn Regner, Alexandra Thein	
Заместник(ци), присъствал(и) на окончателното гласуване	Eva Lichtenberger, Morten Messerschmidt, Dagmar Roth-Behrendt	